

**IZVAJANJE KOORDINACIJE IN POSEBNIH NALOG
OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNIC
V OBDOBJU 2003-2006**

Breda Karun
Eva Kodrič-Dačić

Center za razvoj knjižnic
Narodna in univerzitetna knjižnica

Ljubljana, 27. junij 2007

KAZALO

I. ZAKONSKE OSNOVE.....	3
II. OSNOVNI PODATKI O OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNICAH.....	3
III. NAČIN IZVAJANJA IN FINANCIRANJA POSEBNIH DEJAVNOSTI OOK IN NAČIN NJIHOVEGA KOORDINIRANJA	4
IV. VIZIJA IN POSLANSTVO OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNIC.....	5
V. IZVAJANJE POSEBNIH NALOG OBMOČNIH KNJIŽNIC.....	6
1. Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij.....	7
1.1. Prirast gradiva.....	7
1.2. Nabavna politika.....	7
1.3. Elektronske publikacije.....	8
1.4. Izobraževanje za uporabo elektronskih virov.....	8
1.5. Posredovanje gradiva za potrebe območne funkcije.....	9
1.6. Medknjižnična izposoja znotraj regije.....	9
1.7. Promocija povečanega izbora gradiva.....	9
2. Strokovna pomoč knjižnicam območja.....	10
2.1. Svetovanje, analiza stanja in načrtovanje mreže.....	10
2.2. Razvojne potrebe na področju IKT, računalniški sistemi.....	10
2.3. Sodelovanje z drugimi knjižnicami, predvsem šolskimi.....	11
2.4. Izvajanje mentorstva.....	11
2.5. Dejavnosti za posebne skupine uporabnikov.....	11
2.6. Skupni projekti v regiji.....	11
2.7. Mednarodno sodelovanje.....	11
2.8. Promocija območnosti.....	12
3. Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva.....	12
3.1. Domoznanska dejavnost.....	12
3.2. Projekti digitalizacije.....	12
3.3. Informiranje zavezancev za obvezni izvod.....	13
4. Usmerjanje in izločanje knjižničnega gradiva s svojega območja.....	13
5. Kadri.....	13
VI. NALOGE NARODNE IN UNIVERZITETNE KNJIŽNICE, POVEZANE Z IZVAJANJEM POSEBNIH NALOG OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNIC.....	16
1. Priprava strokovnih izhodišč.....	16
2. Koordinacija dejavnosti svetovalnih služb v območnih knjižnicah.....	17
3. Predlogi skupnih projektov.....	17
Portal KAMRA.....	17
Razvoj knjižnične dejavnosti za etnične skupine.....	18
4. Vodenje statističnih pregledov dejavnosti.....	18
5. Organizacija in vodenje strokovnega usposabljanja za svetovalno delo.....	18
6. Drugo.....	19
7. Strokovno koordiniranje izvajanja domoznanske dejavnosti.....	19
VII. UGOTOVITVE.....	19
1. Splošno.....	19
2. Sistemske ovire.....	20
2.1. Opredelitev pristojnosti	20
2.2. Financiranje koordinacije in izvajanja nalog območnosti	20
2.3. Naloge Nacionalne knjižnice	21
3. Izvajanje nalog območnosti.....	21
3.1. Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij.....	21
3.2. Strokovna pomoč knjižnicam območja.....	22
3.3. Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva.....	22
3.4. Usmerjanje in izločanje knjižničnega gradiva s svojega območja.....	22
3.5. Povzetek sklepov delavnice Rastemo skupaj.....	22
VIII. PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE STANJA.....	23

UVOD

Poročilo o izvajanju koordinacije in posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic je nastalo na zahtevo Ministrstva za kulturo. Osnovano je na podatkih, pridobljenih iz letnih poročil osrednjih območnih knjižnic in statističnih podatkov, ki jih zbira Center za razvoj knjižnic pri NUK. Obsega prikaz zakonskih osnov izvajanja nalog koordinacije in območnosti, kritično analizo ter predloge za izboljšanje stanja. Natančni podatki o posamezni knjižnici so razvidni iz Priloge 1, Tabela izvajanja nalog območnosti.

I. ZAKONSKE OSNOVE

Način organiziranosti mreže splošnih knjižnic, v kateri posebne naloge opravljajo osrednje območne knjižnice (dalje OOK) je določil Zakon o knjižničarstvu leta 2001 v 27. in 55. členu. Posebne naloge območnih knjižnic so:

- zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij
- nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam z območja
- koordiniranje zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje
- usmerjanje izločenega gradiva s svojega območja.

Sredstva za izvajanje posebnih nalog zagotavlja Ministrstvo za kulturo na osnovi 55. člena Zakona o knjižničarstvu.

Leta 2003 je bil sprejet Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, ki natančneje ureja posebne naloge knjižnic, njihovo financiranje in kadre za njihovo izvajanje. Posamezne naloge so razvidne iz tabele 6.

V 8.členu določa Nacionalno knjižnico, da usmerja strokovno delo svetovalnih služb v območnih knjižnicah, v 15.členu pa strokovno koordinacijo izvajanja domoznanske dejavnosti.

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa mrežo splošnih knjižnic z območnimi in osrednjimi knjižnicami.

Ta pravilnik tudi določa, da območne knjižnice dopolnjujejo svojo zbirko z dodatnimi 14 enotami gradiva na 1000 prebivalcev.

Pri usmerjanju izločenega gradiva se knjižnice ravna po Navodilih za izločanje in odpis knjižničnega gradiva, ki določa, da splošne knjižnice ponudijo odpisano gradivo najprej svoji območni knjižnici, pri šolskih knjižnicah pa to velja za domoznansko gradivo.

Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007 določa, da se do leta 2007 uveljavi izvajanje posebnih nalog območnih knjižnic. Od nove organiziranosti mreže splošnih knjižnic se pričakuje, da se bo na ta način organizirala strokovna mreža, ki bo v vsej državi vzdrževala in razvijala poenoteno opravljanje dejavnosti, ki so skupnega pomena za celotna območja.

II. OSNOVNI PODATKI O OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNICAH

S Pravilnikom o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe je bila leta 2003 določena mreža splošnih knjižnic. Ministrstvo za kulturo je imenovalo 10 osrednjih območnih knjižnic in določilo območja, za katera izvajajo posebne naloge.

Tabela 1: Osrednje območne knjižnice (2005)

	št. prebivalcev	št. knjižnic območja	št. zaposlenih 2005	letni prihodki (brez investicij) 2005
Kranj	198.003	4	38	332.743.217
Ravne	73.839	3	18	153.899.173
Murska Sobota	123.317	4	25	189.248.000
Maribor	235.171	2	94,50	744.652.905
Ptuj	86.913	1	25	224.022.000
Celje	302.407	11	43	345.121.748
KOŽ	504.284	11	70,50	695.291.262
Novo mesto	209.163	8	40,25	331.257.424
Koper	139.086	5	31	268.491.112
Nova Gorica	118.467	3	37	369.315.291

Tabela 2: Osrednje območne knjižnice v primerjavi s celotno mrežo splošnih knjižnic v letu 2005:

	št. knj.	št. preb.	zbirka: knjige in brošure	zbirka: neknj. g.	člani	zaposleni knj. del (fte)	izposoja knjig na dom	prihodki
OOK	10	670.504	2.964.374	245.735	174.064	411	3.933.290	3.654.042.132
vse spl. k.	61	1.990.650	7.780.925	546.691	515.445	1.041	11.217.693	9.206.842.908
% OOK		34%	38%	45%	34%	39%	35%	40%

III. NAČIN IZVAJANJA IN FINANCIRANJA POSEBNIH DEJAVNOSTI OOK IN NAČIN NJIHOVEGA KOORDINIRANJA

V začetku leta 2004 je NUK zaposlil koordinatorja območnih knjižnic, katerega glavna naloga je usklajevanje in priprava skupnih in območnih programov ter skrb, da se le-ti izvajajo v skladu z zakonodajo.

Novo imenovane območne knjižnice so naloge, določene z Zakonom o knjižničarstvu in Pravilnikom o območnih knjižnicah začele izvajati septembra 2003 in je zares zaživelo šele v letu 2004.

Svoje programe in finančne zahteve so za leti 2004 in 2005 oblikovale koncem leta 2003 in jih tudi za leto 2005 niso mogle bistveno spreminjati. Večina območnih knjižnic pa v tem začetnem obdobju še ni imela prave predstave, niti načrta kako naloge območnosti načrtovati in izvajati.

V prvem letu so se pokazale precejšnje razlike med knjižnicami, za katere sodimo, da se bodo sčasoma izravnale, kar bo poleg angažiranja knjižnic postopoma omogočila čim bolj kvalitetna koordinacija na nivoju NUKa.

Prav vzpostavitev skupnega delovanja je ena od najvažnejših in prioriternih nalog koordinacije. Direktorji območnih knjižnic, regijski koordinatorji (izvajalci območnih nalog) in koordinator v NUKu so se dogovorili, da bodo delovali kot tim OOK, ki ob upoštevanju zakonodaje določa programe in usmerja delo.

Sodelovanje, partnerstvo, timsko delo so predpogoj, da sistem, ki je zastavljen dobro, tudi zaživi.

Sredstva za izvajanje posebnih nalog prispeva v skladu z Zakonom o knjižničarstvu Ministrstvo za kulturo na osnovi vsakoletnega neposrednega poziva k predložitvi programov. Glede na obseg sredstev, ki so na voljo, je vsako leto posebej določen dejanski obseg programa.

Ministrstvo za kulturo je v pozivih k predložitvi programa izvajanja območnih nalog v posameznih obdobjih kot prioritetni nalogi navajalo:

- v letih 2004 in 2005 strokovno pomoč knjižnicam območja in koordinacijo zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva,
- v letu 2006 pa zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in koordinacijo zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva.

Tabela 3: Sredstva, namenjenih koordinaciji in izvajanju posebnih nalog OOK in NUK v obdobju 2004-2006

	2004	2005	2006	
Kranj	11.508.000 SIT	12.661.000 SIT	21.699.880 SIT	90.552,50 €
Ravne	5.100.000 SIT	5.916.000 SIT	14.899.860 SIT	62.176,56 €
Murska S.	7.069.730 SIT	5.852.000 SIT	13.356.340 SIT	55.735 €
Maribor	12.337.000 SIT	16.332.000 SIT	20.999.890 SIT	87.631,45 €
Ptuj	6.000.000 SIT	7.718.696 SIT	17.299.850 SIT	72.191,62 €
Celje	11.321.269 SIT	12.006.000 SIT	21.899.980 SIT	91.387 €
KOŽ	11.110.000 SIT	16.998.000 SIT	16.236.090 SIT	67.752,42 €
Novo m.	7.256.207 SIT	7.768.000 SIT	20.199.970 SIT	84.293 €
Koper	5.100.000 SIT	6.168.000 SIT	19.799.780 SIT	82.623,94 €
Nova G.	5.547.913 SIT	7.300.508 SIT	18.399.800 SIT	76.781,74 €
NUK	10.000.000 SIT (vključuje plačo)	12.000.000 SIT (vključuje plačo)	5.064.000 SIT (brez plače)	21.131,70 €

IV. VIZIJA IN POSLANSTVO OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNIC

V skladu s strokovnimi izhodišči in uveljavljenimi zakonskimi osnovami so OOK oblikovale svojo vizijo in poslanstvo. Dokument je nastal na delavnici tima OOK leta 2005 je in bil usklajen z vsemi splošnimi knjižnicami septembra 2006.

Poslanstvo osrednjih območnih knjižnic

Osrednje območne knjižnice v sodelovanju z osrednjimi knjižnicami usklajujemo, povežujemo in usmerjamo delo knjižnic v regijah. S partnerskim odnosom poglobljamo medsebojno zaupanje. Omogočamo nastajanje in izmenjavo primerov dobre prakse, spodbujamo in izvajamo strokovna izobraževanja. S tem aktivno ustvarjamo pogoje za kvalitativni napredek pri opravljanju poslanstva vseh splošnih knjižnic.

Prepoznavamo potrebe svojih območij in skrbimo za krepitev identitete regij.

Osrednje območne knjižnice seznanjamo kulturne in izobraževalne ustanove v regijah s svojim delom in z njimi sodelujemo pri skupnih projektih.

Soustvarjamo takšen nacionalni knjižnični sistem, ki omogoča vsem državljanom Slovenije enoten in enakopraven dostop do informacij.

Partnersko sodelujemo z Ministrstvom za kulturo pri oblikovanju programov in njihovega financiranja.

Ministrstvo ima možnost skupaj z nami izvajati nacionalne in mednarodne projekte.

Za uresničitev poslanstva skrbi tim osrednjih območnih knjižnic, ki ga sestavljajo direktorji in regijski koordinatorji.

Tim je strokovno telo, ki sooblikuje politiko razvoja splošnega knjižničarstva v Sloveniji in vodi dialog z vsemi partnerji, ki vplivajo na razvoj stroke.

Skupna vizija daje timu, osrednjim območnim knjižnicam in ostalim splošnim knjižnicam moč pri sprejemanju odločitev ter gotovost, da se bodo dogovorjeni programi izvedli.

Nova spoznanja in dognanja knjižničarske stroke člani tima izmenjujemo s kolegi iz tujine in jih posredujemo tako knjižnicam kot drugim ustanovam s področja kulture.

Smo spoštovan, enakopraven sogovornik nosilec državnih in lokalnih oblasti.

Vizija osrednjih območnih knjižnic

Osrednje območne knjižnice smo spodbujevalke enakomernega razvoja knjižnic v regiji in njihove raznolikosti.

S skupnimi projekti razvijamo nove dejavnosti in rešujemo skupne probleme.

Skrbimo za kvalitetne zbirke tradicionalnega in elektronskega gradiva ter informacij za vse uporabnike in njihove specifične potrebe.

Urejeno financiranje vseh splošnih knjižnic podpira razvoj knjižnične dejavnosti v regijah. Zato osrednje območne knjižnice promoviramo delo splošnih knjižnic in s tem vplivamo na vedenje lokalne politike in njeno odgovornost za njihovo delovanje..

Z drugimi kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami v regijah vzpostavljamo partnerske odnose.

Tim osrednjih območnih knjižnic, ki ga sestavljajo direktorji in regijski koordinatorji, je stična točka ter v slovenskem in evropskem okolju prepoznaven kot strateško, svetovalno in strokovno telo za področje splošnih knjižnic.

Delamo timsko, "večplastno" in odprto komuniciramo, koordiniramo in vodimo nacionalne in mednarodne projekte. Smo nosilci napredka na področju uvajanja novih tehnologij, informacijske in bralne pismenosti ter procesa vseživljenjskega učenja. Zbiramo, predlagamo, presojamo in posredujemo ideje, potrebne za enakomeren razvoj regij.

Odprto sodelujemo z vsemi, ki vzpodbujajo napredek in razvoj knjižničarstva v Sloveniji.

Osnovna dejavnost, vključno z zaposlovanjem kadrov, je financirana programsko. Dopolnjujemo jo s projekti, ki denarna sredstva pridobivajo iz nacionalnih in evropskih virov.

Ob urejenem financiranju in ustrezni kadrovske pokritosti dosegamo:

- 40-odstotno vključenost prebivalstva v splošne knjižnice,
- 40-odstotno digitalizacijo dragocenega domoznanskega gradiva, ki omogoča uporabnikom virtualno dostopnost do virov in ščiti originalno gradivo.

Območnost v Sloveniji je v evropskem okolju vzorec odlične organiziranosti splošnih knjižnic.

V. IZVAJAJNJE POSEBNIH NALOG OBMOČNIH KNJIŽNIC

Pri poročanju o izvajanju posebnih nalog območnih knjižnic izhajamo iz vsebinskih in finančnih poročil, ki so jih knjižnice v letih 2004-2006 poslale na Ministrstvo za kulturo.

Če podatki odstopajo od dejansko opravljenega dela, so razlog za to nepopolna poročila knjižnic (kot na primer neskladje med prikazanimi delovnimi urami in vsebina v okviru tega časa opravljenega dela).

Podatke navajamo v okviru štirih glavnih nalog osrednjih območnih knjižnic.

1. Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij

1.1. Prirast gradiva

Pri določitvi normativa je upoštevanih dodatnih 14 enot gradiva na 1000 prebivalcev. V prirast je všteti tudi obvezni izvod, ki pa ga KOŽ in Mariborska knjižnica nista prejemale do oktobra 2006, ko se je začel izvajati zakon o obveznem izvodu publikacij..

V rubriki »Iz sredstev OOK« je upoštevan samo nakup.

Tabela 4: Prirast enot knjižničnega gradiva OOK v letih 2004-2006

	Normativ 214/1000	2004			2005			2006		
		Prirast	Preseganje normativa	Iz sredstev OOK	Prirast	Preseganje normativa	Iz sredstev OOK	Prirast	Preseganje normativa	Iz sredstev OOK
Kranj	16.228	17.795	1.567	*	20.640	4.412	80	21.663	5.435	1.135
Ravne	5.679	10.442	4.763	0	8.858	3.179	0	10.741	5.062	1.473
Murska S	12.712	15.535	2.823	0	14.933	2.221	0	16.686	3.974	4.091
Maribor	39.141	34.797	Ne dosega	996	42.374	3.233	2.033	41.794	2.653	3.097
Ptuj	14.809	15.350	541	0	15.741	932	0	16.781	1.972	1.387
Celje	13.477	16.654	3.177	331	17.820	4.343	538	20.581	7.104	1.790
KOŽ***	5.373	17.323	11.950	969	20.509	15.136	1.755	20.694	15.321	1.182
Novo m.	13.254	15.086	1.832	0	20.651	7.397	0	24.085	10.831	1.323
Koper	10.317	12.454	2.137	750	13.878	3.561	530	16.339	6.022	2.415
Nova G.	12.496	19.978	7.482	0	21.131	8.635	0	23.664	11.168	644

* *Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa, da območne knjižnice dopolnjujejo svojo zbirko z dodatnimi 14 enotami gradiva na 1000 prebivalcev.*

***iz poročila ni razvidno kolikšen del prirasta predstavlja obvezni izvod in kolikšenega nakup*

****Podatki za KOŽ niso primerljivi z drugimi knjižnicami, ker ni določeno število potencialnih uporabnikov*

Podatki kažejo pri vseh knjižnicah skokovito rast prirasta gradiva. Vse presegajo normativ, ki že vključuje dodatne izvode gradiva na račun območne funkcije.

Porast prirasta gradiva v triletnem obdobju je najbolj izrazit v Goriški knjižnici in KOK Ravne, za 47%, Knjižnici M.Jarca za 44% in OK Celje za 34%.

1.2. Nabavna politika

Pravilnik o območnih knjižnicah navaja okvirna področja, ki naj jih obsega območna zbirka, podrobnejša navodila za izvajanje nabavne politike pa niso bila izdelana.

Glede na to, da so bila nakupu dodatnega gradiva v letu 2004 namenjena minimalna sredstva, saj ta ni bil med prioritarnimi nalogami, o nabavni politiki kot jo določa Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, skoraj ni mogoče govoriti.

Začetke usmerjenega nakupa je to leto zaznati v KOŽu, kjer so v sodelovanju s Filozofsko fakulteto pripravili priporočilni seznam gradiva s področij zgodovine in geografije, OK Kranj pa se je, prav tako v sodelovanju s strokovnjaki, usmerila v nakup študijske literature s področja naravoslovja in tehnike.

V letu 2005 OK Kranj nadaljuje z naravoslovjem in tehniko, v KOŽ pa so se odločili dati poudarek krepitevi šahovske zbirke in področju sociologije.

V letu 2006 je OK Kranj začela sistematično graditi filmsko zbirko (639 filmov), pri knjigah pa daje poudarek tujejezičnemu leposlovju in strokovni literaturi s področij naravoslovja, tehnike, glasbe in filma.

Goriška knjižnica se je odločila za načrtno dopolnjevanje področij naravoslovja in tehnike, Mariborska knjižnica nadgrajuje zbirko naravoslovja in jezikoslovja ter zvočnih knjig. V KOŽu je nabava usmerjena v nagrajeno tujejezično leposlovje, tudi slikanice, gradivo s področja knjižničarstva in mladinske književnosti, neknjižnega gradiva, kjer je novost začetek oblikovanja zbirke glasbenih tiskov (nastala na podlagi analize stanja v regiji).

Ostale knjižnice ne poročajo o posebnih kriterijih za nabavo knjižničnega gradiva iz sredstev OOK.

1.3. Elektronske publikacije

V letu 2004 se knjižnice še niso odločale za nakup licenc za dostop do podatkovnih zbirk. IUS INFO in EBSCO Host sta preko konzorcija COSEC dostopni že v vseh splošnih knjižnicah.

V letu 2005 je NUK organiziral predstavitev konzorcija COSEC in še istega leta so se za konzorcijski nakup licenc za dostop do podatkovnih zbirk Oxford Reference Online in Oxford English Dictionary odločile OK Kranj, KOŽ, Mariborska knjižnica in OK Celje ter omogočile brezplačen dostop vsem knjižnicah območja. OK Celje omogoča dostop tudi do spletnega arhiva Dnevnika in Večera.

Leta 2006 je OK Kranj, poleg prejšnjih, omogočila še dostop do arhiva častnika Večer, Uradnega lista, GV INa, Grove Arta, Music Online, Encyclopedie Britannice, Routledge Encyclopedie of Philosophy, Science Directa. Goriška knjižnica je že prej naročenim zbirkam dodala Grove Art in Grove Music Online. KMJ Novo mesto je naročila še Oxford Reference Online in Oxford English Dictionary, KOŽ pa na novo še Grove Music. OK Celje omogoča dostop do 4, Knjižnica Ptuj pa do 5 podatkovnih zbirk.

KOK Ravne in PIŠK Murska Sobota tudi v letu 2006 iz naslova območnosti nista pridobili dostopa do nobene od podatkovnih zbirk.

Analizo uporabe elektronskih virov v regiji je leta 2006 naredil edino KOŽ. Na podlagi ugotovitev je pripravil načrt prihodnje politike nabave in izobraževanja.

1.4. Izobraževanja za uporabo elektronskih virov

Mariborska knjižnica je izobraževanje za uporabo obstoječih zbirk izvajala že v letu 2004, leta 2006 tudi izobraževanje za uporabo Oxford Reference Online. Goriška knjižnica je pripravila osnovna navodila za knjižnice območja. V OK Celje je bila izvedena delavnica Učinkovita izraba elektronskih virov.

1.5. Posredovanje gradiva za potrebe območne funkcije

Tabela 5: Izposoja gradiva članom širšega območja OOK v letih 2004-2006

	2004			2005			2006		
	delež članov s širšega območja	št. novih članov	izposojeno gradivo na širšem območje	delež članov s širšega območja	št. novih članov	izposojeno gradivo na širšem območje	delež članov s širšega območja	št. novih članov	izposojeno gradivo na širšem območje
Kranj	15%	404	13%	9%	328(15%)	9%	9%	315	12%
Ravne	20%	48%	17%	20%	36%	19%	19%	338	26%
Murska s	30%	692	35%	25%	ni pod.	26%	24%	ni pod.	26%
Maribor	42%	56%	37%	35%	50%	35%	33%	3.483	42%
Ptuj	ni pod.	ni pod.	ni pod.	2%	45	1%	2%	36	1%
Celje	27%	39%	21%	26%	856	26%	27%	778	20%
KOŽ	ni pod.	ni pod.	ni pod.	ni pod.	ni pod.	ni pod.	ni pod.	ni pod.	ni pod.
Novo m	25%	ni pod.	17%	22%	ni pod.	17%	20%	22%	16%
Koper	26%	31%	24%	27%	33%	26%	28%	33%	29%
Nova G.	11%	31%	ni pod.	12%	21%	22%	13%	14%	11%

Delež članov in izposojenega gradiva na širšem območju v večini območnih knjižnic presega predpisanih 20%, odvisen pa je od več dejavnikov, kot na primer prisotnosti srednješolskih in visokošolskih ustanov, števila in založenosti ostalih knjižnic v regijah itd.

Po nizkem deležu članstva iz območja in izposoji gradiva na širšem območju izrazito izstopata Knjižnica M.Potrča Ptuj in OK Kranj, ki ne izpolnjujeta normativov.

1.6. Medknjižnična izposoja znotraj regije

Cilj povečanega izbora gradiva v osrednjih območnih knjižnicah ni le povečanje fizičnega obiska v njih, pač pa tudi porast uporabe gradiva na območju. Eno od sredstev, s katerim območne knjižnice vzpodbujajo uporabo gradiva na širšem območju, je tudi brezplačna medknjižnična izposoja znotraj območja. V letu 2004 so jo uvedli v OK Kranj, KOŽu, KMJ Novo mesto in PIŠK Murska Sobota, kasneje pa so se pridružile še knjižnice M.Potrča Ptuj, S.Vilharja Koper in Goriška knjižnica.

Ostale knjižnice o tem ne poročajo.

1.7. Promocija povečanega izbora gradiva

Uporaba povečanega izbora gradiva v širšem območju je odvisna tudi od seznanjanja uporabnikov o večji ponudbi, vendar o tem poročajo le štiri knjižnice.

KOŽ je že leta 2004 na spletni strani objavljala mesečni seznam povečanega izbora gradiva z dodano obširnejšo predstavitevijo 3 izbranih naslovov. Istega leta je tudi OK Kranj začel objavljati novosti na spletni strani, vendar v letu 2006 tega podatka na spletni strani ni več.

Knjižnica M.Jarca knjižnice na območju obvešča o novostih po elektronski pošti, z letom 2006 pa tudi na intranetu, Mariborska knjižnica pa objavlja novosti na spletni strani.

2. Strokovna pomoč knjižnicam območja

Naloga 'Strokovna pomoč knjižnicam območja' je zelo široka in različno interpretirana in tu se tudi kažejo največje razlike med knjižnicami, kar je razvidno v nadaljevanju.

Če želimo uresničevati zakonske cilje, potem ugotavljamo, da je ena najpomembnejših nalog osrednjih območnih knjižnic vzpodbujanje sodelovanja, prenos znanja in informacij, oblikovanje skupnih ciljev. Njihova uspešnost se meri po uspešnosti vseh knjižnic regije, oz. širše, v navzočnosti knjižnic v regionalnih programih. Dobro razvite, zahtevne in inovativne knjižnice v regiji so prednost za razvoj.

2.1. Svetovanje, analiza stanja in načrtovanje mreže

V letu 2004 je strokovno pomoč izvajalo 7 območnih knjižnic, saj to nalogo Ministrstvo za kulturo ni opredelilo kot prioriteto.

V prvem letu delovanja območnih knjižnic so skoraj vse opravile obiske v splošnih knjižnicah območja, nekatere pa so navezale stike tudi z drugimi tipi knjižnic. S knjižnicami območja so se povprečno sestali 2-3-krat, sicer pa je komunikacija tekla po telefonu in e-mailu.

Po opravljenem delu izstopa KOŽ, ki je že leta 2004 pripravila nekaj ključnih dokumentov (Popis knjižnic v regiji, Analiza in razvoja IKT v regiji, Analiza spletnih strani, knjižnic, Analiza domoznanske dejavnosti), ki so osnova za načrtovanje dela v prihodnjih letih.

V letu 2005 je strokovno pomoč je kljub temu, da naloga ni bila prioriteta, izvajalo 9 knjižnic (razen Goriške knjižnice), leta 2006 pa vseh 10.

Glede na poročila nobena območna knjižnica ni izdelala analize knjižnične mreže na območju.

Območne knjižnice so postopoma začele z organiziranjem izobraževanj. Nekatere območne knjižnice (KOŽ, Koper, Novo mesto) v izobraževanje aktivno vključujejo knjižnice območja in tako uresničujejo skupno vizijo sodelovanja na območju.

2.2. Razvojne potrebe na področju IKT, računalniški sistemi

Kvaliteta izvajanja te naloge je v prvi vrsti odvisna od tega ali območna knjižnica zaposluje sistemskega administratorja. Tako so jo ustrezno lahko izvajali samo tam, kjer je ta pogoj izpolnjen.

Sistemskega administratorja so najprej zaposlili v Knjižnici Otona Župančiča, leta 1999, v Mariborski knjižnici leta 2003, v OK Celje leta 2004, v Goriški knjižnici 2005, v Knjižnici M.Jarca in Knjižnici M.Potrča pa leta 2006.

KOK Ravne, Knjižnica S.Vilharja, OK Kranj in PIŠK Murska Sobota nimajo zaposlenega sistemskega administratorja, razvoj in vzdrževanje IKT v svoji knjižnici rešujejo na druge načine.

V triletnem obdobju so samo KOŽ, OK Kranj in Knjižnica M.Jarca izvedli popis in analizo stanja IKT na območju. Načrt nadaljnjega razvoja pa je bil narejen samo v KOŽ.

Brez popisa stanja in načrta razvoja IKT območna knjižnica ne more 'usklajevati in načrtovati' (10.člen Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah) vzdrževanja računalniških sistemov v splošnih knjižnicah in opredeliti razvojne potrebe na območju (9.člen istega Pravilnika).

Sistemska administratorja v KOŽ in OK Celje redno sodelujeta s knjižnicami območja pri pripravi prijav na razpise za računalniško opremo. Obe knjižnici tudi svetujeta pri prenovi spletnih strani in izvajata izobraževanja na področju IKT.

Sistemski administrator v KOŽ koordinira skupino sistemskih administratorjev v območnih knjižnicah in vzpodbuja sodelovanje pri razvoju e-poslovanja knjižnic. Je glavni avtor dokumenta 'Model infrastrukture za e-poslovanje slovenskih splošnih knjižnic', ki ga knjižnice v praksi uporabljajo kot osnovo za razvoj IKT v splošnih knjižnicah.

2.3. Sodelovanje z drugimi knjižnicami, predvsem šolskimi

Podatki kažejo, da je bilo v letih 2004 in 2005 precej pripravljenosti za sodelovanje, predvsem s šolskimi knjižnicami. Pripravljenih je bilo nekaj srečanj in pogovorov o možnostih sodelovanja (OK Kranj, OK Celje, KOK Ravne, Knjižnica M.Jarca). Kot kaže pa pogovori niso vodili v konkretno sodelovanje, saj v letu 2006 knjižnice ne poročajo o tovrstni dejavnosti.

Izstopa KOŽ, ki za knjižničarje območja organizira pripravo za strokovne izpite in organizira strokovna srečanja za mladinske knjižničarje na nacionalnem nivoju.

2.4. Izvajanje mentorstva

V večini knjižnic gre predvsem za sodelovanja in mentorstva v območni knjižnici, zelo redko se razširi na celotno območje. Iz poročil je marsikje težko razbrati, ali gre za dejavnost, ki zajema širše območje.

Edino KOŽ in Mariborska knjižnica imata izdelane dokumente s programom mentorstva oz. izvajanja pripravništva. Kot kažejo poročila, se mentorstvo ne izvaja sistematično, ampak bolj naključno.

2.5. Dejavnosti za posebne skupine uporabnikov

Vse območne knjižnice so v letu 2004 sodelovale v nacionalnem vprašalniku Manjšinske etnične skupnosti. Organizirale so zbiranje podatkov na območju in pripravile območni zbirnik.

Knjižnica M.Jarca je leta 2004 soorganizirala Mednarodni dan gluhih in pripravila zloženko Mednarodni dan gluhih, vsako leto pa soorganizira strokovna srečanja Knjižnice in prosti čas. V OK Celje redno teče medknjižnična izposoja zvočnih knjig v knjižnice območja, pripravili so tudi bibliografijo virov o disleksiji.

V letu 2006 sta OK Celje in OK Kranj za svoje območje organizirali predavanja o disleksiji. KOŽ redno ažurira zbirnik podatkov o pripadnikih in številu knjižničnega gradiva za manjšinske narodne skupnosti.

2.6. Skupni projekti v regiji

OK Celje že več let vodi regijski projekt promocije branja Priporočamo.

KOŽ redno sodeluje s knjižnicami območja pri pripravi projektov. Tako so v letih 2004/05 pripravili projekt Regijski bibliobus, v letih 2005/06 pa je tekel regijski projekt šestih knjižnic območja, Vzgajanje pogleda. V letu 2005 je KOŽ aktivno sodeloval pri pripravi RRP LUR, predstavljena je bila konkurenčnost ponudbe knjižnic regije.

OK Kranj s knjižnicami območja pripravlja projekt promocije domoznanske dejavnosti na Gorenjskem z naslovom Ljubo doma...

V letu 2006 je Knjižnica M.Jarca vzpostavila intranet, ki ga je razširila na vse knjižnice območja. Na ta način vzpodbuja medsebojno komunikacijo in izmenjavo informacij na območju.

2.7. Mednarodno sodelovanje

O mednarodnem sodelovanju poročajo le tri knjižnice. Z izjemo KOŽ je mednarodno sodelovanje omejeno na območno knjižnico in ne vključuje knjižnic območja.

KOŽ je bil v letih 2004/05 partner v 2 EU projektih: PuLLS in TUNE. Pri obeh gre za vzpostavitev modela 'open learning' centrov za izobraževanje uporabnikov. V KOŽu so prevedli

model usposabljanja v slovenščino in ga distribuiral ter predstavili knjižnicam območja. Leta 2005 sta KOŽ obiskali 2 knjižničarki iz mestne knjižnice Stockholm. V obisk so bile vključene tudi knjižnice regije.

Knjižnice M.Jarca že tradicionalno sodeluje s Knjižnico I.G.Kovačiča v Karlovcu.

KOK Ravne sodeluje s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu (izmenjava knjižničnega gradiva, predavanja, obiski) in Narodopisnim inštitutom Urban Jarnik.

V letu 2006 ni bilo nobenih mednarodnih dejavnosti.

2.8. Promocija območnosti

Knjižnica M.Jarca je vlogo območne knjižnice promovirala na Dolenjskem knjižnem sejmu, prav tako jo je izpostavila na praznovanju 60-letnice knjižnice. S tem je promovirala vse knjižnice območja.

KOŽ se je skupaj s knjižnicami območja predstavil na Študentski Areni. Interni časopis Apolon ima rubriko 'Iz regije', kjer prispevke objavljajo tudi knjižnice območja.

Predstavitev območnosti na spletni strani

Pregled spletnih strani območnih knjižnic kaže, da 6 knjižnic sploh ne objavlja podatka o območni funkciji, na treh je kratko obvestilo z navedbo knjižnic območja, le ena pa je poleg ostalih podatkov objavila tudi besedilo Vizije in poslanstva ter logotip OOK.

3. Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva

3.1. Domoznanska dejavnost

Sedem knjižnic, OK Kranj, Mariborska knjižnica, Knjižnica I.Potrča Ptuj, OK Celje, KOŽ, Knjižnica S.Vilharja in Goriška knjižnica, je že v prvem letu pripravilo popis in analizo izvajanja domoznanske dejavnosti na območju. Večina se je pri tem omejila le na knjižnice, OK Celje in OK Kranj pa sta popis postopoma razširili tudi na druge ustanove.

OK Kranj in Knjižnica S.Vilharja sta 2005 pripravila prioritete za digitalizacijo gradiva.

V okviru koordinacije območnosti je bila leta 2005 ustanovljena delovna skupina za domoznanstvo, ki je definirala glavne probleme domoznanstva, za vsako formirala delovno skupino in dve od petih sta svoje delo zaključili. Rezultat so Smernice za izbor gradiva za domoznansko zbirko in Priporočila za bibliografsko obdelavo drobnega tiska (Glej prilogo).

Specifičen je položaj Mariborske knjižnice, saj na njenem območju domoznanske naloge že tradicionalno izvaja Univerzitetna knjižnica Maribor. Zato sta se po daljšem usklajevanju obe ustanovi dogovorili, da pri tem sodelujeta, MK kot koordinator dejavnosti, UKM pa kot izvajalec.

3.2. Projekti digitalizacije

Knjižnice so pretežno izvajale manjše projekte digitalizacije, na primer digitaliziranje razglednic, fotografij, ekslibrisov. Izbor gradiva za digitalizacijo je usklajen s knjižnicami območja in v več primerih tudi zajema gradivo več knjižnic.

Kot resno zasnovane in izvedene projekte digitalizacije lahko izpostavimo projekt digitalizacije razglednic v OK Celje in digitalizacijo časopisa Štajerc v Knjižnici I.Potrča Ptuj. Knjižnica M.Jarca Novo mesto se je odločila za vnos digitaliziranih dokumentov v bazo COBISS, preko katere so tudi dostopni, shranjeni pa so na lokalnem strežniku.

Digitalizirano gradivo naj bi bilo dostopno na internetu preko spletne strani knjižnice ali enega od dveh portalov, dLib.si ali KAMRA, vendar do realizacije v letu 2006 še ni prišlo.

3.3. Informiranje zavezancev za obvezni izvod

Podatki o izpolnjevanju te naloge so zelo nepopolni in neenotni, zato je težko ugotavljati v kolikšni meri nalogo opravljajo. Glede na resnost in temeljitost dela, opisanega v poročilu, pa izstopa OK Celje.

4. Usmerjanje in izločanje knjižničnega gradiva s svojega območja

Knjižnice, ki to delo opravljajo, pri tem upoštevajo navodila za izločanje in odpis knjižničnega gradiva (NUK).

V letu 2004 sta nalogo izvajali dve knjižnici, v letu 2005 tri, v letu 2006 pa šest knjižnic.

5. Kadri

Kadrovsko so izvajanje območnih nalog knjižnice reševale na različne načine, od namenske zaposlitve do razpršitve nalog med sodelavce. Vse so kot velik problem navedle nemožnost stalne zaposlitve koordinatorja. Ta problem ostaja odprt tudi v prihodnje.

Kot je navedeno v poglavju VII/2.2., ima šest knjižnic zaposlene sistemske administratorje, ki svetujejo knjižnicam območja pri načrtovanju računalniških sistemov.

Ministrstvo za kulturo v pozivu k predložitvi programov območnosti v letih 2004 in 2005 ni omejevalo stroškov dela, v letu 2006 pa je te omejilo na 1.25 FTE.

Tabela 6: Izvajanje posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic 2003-2006

posebne naloge ook, predpisane v zakonu in pravilniku	KOPER	NOVA GORICA	LJUBLJANA	KRANJ	NOVO MESTO	CELJE	RAVNE NA KOROŠKEM	MARIBOR	MURSKA SOBOTA	PTUJ	OPOMBE
Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij											
območna zbirka (znanstvena in strokovna literatura, leposlovje, polpublicirano in neknjižni gradivo, uradne publikacije, splošni in strokovni priročniki, drugo referenčno gradivo in podatkovne zbirke, tuja literatura, zlasti leposlovje in periodika s poudarkom na časnikih in splošnih časopisih)											ni podatkov

posebne naloge ook, predpisane v zakonu in pravilniku	KOPER	NOVA GORICA	LJUBLJANA	KRANJ	NOVO MESTO	CELJE	RAVNE NA KOROŠKEM	MARIBOR	MURSKA SOBOTA	PTUJ	OPOMBE
posredovanje gradiva za potrebe območne funkcije (pogoj 20%: uporabniki širšega območja in izposoja/informacije)	da		širše območje ni definirano			da	da	da	da		
posebne zbirke regionalnega značaja											ni podatkov
domoznanska zbirka regionalnega značaja											ni podatkov
<i>prirast*</i>											
<i>nabavna politika</i>		da	da	da				da			
<i>elektronske publikacije</i>		da	da	da	da	da		da		da	
<i>izobraževanje za uporabo elektronskih virov</i>		da				da		da			
<i>brezplačna medknjižnična izposoja znotraj regije</i>	da	da	da	da	da				da	da	
<i>promocija povečanega izbora gradiva</i>			da	da	da			da			
strokovna pomoč knjižnicam območja											
svetovalno delo	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	
vsebinska opredelitev in izbor projektov			da	da	da	da					
vsebinska opredelitev sodobnih informacijskih storitev za uporabnike											ni podatkov
analiza stanja in potreb k. dejavnosti v okviru območja			da								
razvojne potrebe na področju IKT, računalniški sistemi			da	da	da						
razvoj in načrtovanje knjižničnih mrež											nobena knjižnica ni tega izvedla
izvajanje mentorstva			da					da			
sodelovanje s šolskimi knjižnicami			da	da	da	da	da				
dejavnosti za posebne skupine uporabnikov			da	da	da	da					
sodelovanje z drugimi območnimi knjižnicami											ni podatkov
mednarodno sodelovanje			da		da		da				
<i>promocija območnosti</i>			da		da						
koordinacija zbiranja, obdelave in hranjena domoznanskega gradiva											

posebne naloge oob, predpisane v zakonu in pravilniku	KOPER	NOVA GORICA	LJUBLJANA	KRANJ	NOVO MESTO	CELJE	RAVNE NA KOROŠKEM	MARIBOR	MURSKA SOBOTA	PTUJ	OPOMBE
koordinacija zbiranja dom. gr. na svojem območju											ni podatkov
informiranje zavezancev o OI						da					
inf. NUK o zavezancih OI											ni podatkov
seznanjanje uporabnikov z drugimi dom. zbirkami											ni podatkov
organizacija bibliografske obdelave dom. gr. v COBISS											ni podatkov
določitev prioritete pri obdelavi vrst dom. gr.	da			da							
normativna kontrola in pomoč pri razreševanju identitet lokalnih avtorjev											ni podatkov
<i>domoznanska dejavnost</i>	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	
<i>projekti digitalizacije</i>					da	da				da	
usmerjanje in izločanje knjižničnega gradiva											
stalno hranjenje uradnih publikacij s svojega območja											ni podatkov
usmerjanje izločenega gradiva											
hramba za območje pomembnega gradiva, ki je izločeno iz splošnih knjižnic na njenem območju											ni podatkov
kulturni spomeniki regionalnega pomena											ni podatkov
kulturni spomeniki lokalnega pomena											ni podatkov
*naloge izpisane <i>ležeče</i> niso posebej predpisane											

Tabela kaže pregled izvajanja nalog območnosti po zakonsko določenih nalogah. Podatki izhajajo iz poročil osrednjih območnih knjižnic. Predvidevamo, da zaradi neenotne metodologije poročanja podatki v marsikaterem delu ne odražajo dejansko opravljenega dela.

VI. NALOGE NARODNE IN UNIVERZITETNE KNJIŽNICE, POVEZANE Z IZVAJANJEM POSEBNIH NALOG OSREDNJIH OBMOČNIH KNJIŽNIC

ZAKONSKE OSNOVE

Zakon o knjižničarstvu v 33. členu nacionalni knjižnici nalaga izvajanje nalog centra za razvoj knjižnic in zbiranje statističnih podatkov o delu knjižnic.

Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah v 7., 8. in 15. členu določa, da nacionalna knjižnica:

7. člen: Izdelava strokovnih smernic in navodil

1. izdeluje strokovne smernice in navodila na osnovi katerih OOK nudi strokovno pomoč knjižnicam na svojem območju,

8. člen: Usmerjanje strokovnega dela svetovalnih služb

2. usmerja delo svetovalnih služb OOK, tako da
  - a. pripravlja strokovna izhodišča,
  - b. koordinira dejavnost svetovalnih služb v OOK,
  - c. predlaga skupne projekte ter analizira izpeljane projekte ter predloge projektov in novih storitev, ki se bodo izvajali na posameznih območjih ali s sodelovanjem več območij,
  - d. vodi statistične preglede dejavnosti za celotno državo in po območjih analizira statistične podatke za potrebe razvoja dejavnosti,
  - e. poroča o izvajanju dejavnosti po območjih za celotno državo,
  - f. organizira in vodi strokovno usposabljanje za svetovalno delo,

15. člen: Strokovno koordiniranje domoznanske dejavnosti

3. evidentira zbirke domoznanskega gradiva v državi in jih statistično predstavlja,
4. izvaja normativno kontrolo avtorjev in gesel,
5. določa kriterije za izbor publikacij in člankov za potrebe Slovenske bibliografije,
6. določa kriterije za hranjenje gradiva,
7. v sodelovanju z območnimi knjižnicami izobražuje zaposlene za potrebe izvajanja domoznanske dejavnosti.

IZVAJANJE NALOG V OBDOBJU 2003-2006

V triletnem obdobju je bilo opravljeno naslednje:

- 1. Izdelava strokovnih smernic in navodil na osnovi katerih OOK nudijo strokovno pomoč knjižnicam na svojem območju**

Strokovne smernice in navodila so bila oblikovana v okviru redne dejavnosti NUK.

- 2. Usmerjanje dela svetovalnih služb OOK**

- a. Priprava strokovnih izhodišč**

NUK oblikuje strokovna izhodišča v okviru svoje redne dejavnosti. Z njimi seznanja knjižnice v okviru delovnih skupin, delavnic, seminarjev ter drugih izobraževalnih oblik, s publiciranjem strokovnih tekstov ter z izdelavo strokovnih osnov za zakonske in podzakonske akte.

V okviru koordinacije NUK organizira in vodi delovne skupine, sestavljene iz strokovnjakov iz območnih knjižnic in NUKa, ki oblikujejo strokovna izhodišča. Pripravljeni so bili naslednji dokumenti:

- Model infrastrukture za e-poslovanje slovenskih splošnih knjižnic. Pripravil ga je Oskar Wolf, sistemski administrator v KOŽ v sodelovanju s sistemski administratorji in koordinatorko NUK. Model je bil predstavljen timu OOK in vsem direktorjem splošnih knjižnic. V elektronski obliki je bil poslan vsem splošnim knjižnicam. Dokument je uporabljen tudi v razpisni dokumentaciji razpisa MK za izbor projektov nakupa IKT v splošnih knjižnicah.
- V okviru koordinacije območnosti je bila leta 2005 ustanovljena delovna skupina za domoznanstvo, ki je definirala glavne probleme domoznanstva, za vsako formirala delovno skupino in dve od petih sta svoje delo zaključili. Rezultati dela dveh skupin so bili objavljeni v Knjižničarskih novicah 2006, dva dokumenta sta še v pripravi:
  - o Smernice za izbor in bibliografsko obdelavo gradiva za domoznansko zbirko
  - o Priporočila za bibliografsko obdelavo drobnega tiska in rokopisov
- Objava 5 člankov na temo domoznanstva v reviji Knjižnica, 2005. Objavo je vzpodbudila delovna skupina za domoznanstvo območnih knjižnic, člani skupine so tudi avtorji večine člankov.
- Vizija in poslanstvo osrednjih območnih knjižnic. Dokument je rezultat dvodnevne delavnice območnih knjižnic in usklajen z vsemi splošnimi knjižnicami..
- Usklajena priprava letnih programov dela območnih knjižnic v letu 2006 na 3 nivojih: nacionalni, regijski in lokalni. Tak način priprave programov je vsaj v prvih letih delovanja OOK nujen.

b. Koordinacija dejavnosti svetovalnih služb v območnih knjižnicah

Nacionalna koordinatorka je v prvem letu obiskala vse območne knjižnice in njihove enote. Tim OOK (direktorji, koordinator v NUK in regijski koordinatorji v območnih knjižnicah) se je sestajal povprečno 5-6-krat letno, po 2-krat pa delovna skupina za domoznanstvo.

Nekaj sestankov je bilo tematskih, kot na primer konzorcijski nakup elektronskih virov (2005), model razvoja infrastrukture za e-poslovanje splošnih knjižnic (2006), KAMRA.

Leta 2005 je bila organizirana delavnica Vizija in poslanstvo osrednjih območnih knjižnic, na kateri je tim OOK uskladil razumevanje in razvoj območnosti. Na delavnici območnih in osrednjih knjižnic Rastemo skupaj leta 2006 so bila definirana njihova medsebojna pričakovanja. Vsako leto je organizirana predstavitev primerov dobre prakse dela OOK, na katere so povabljeni vse splošne knjižnice.

Koordinatorica redno sodeluje s skupino sistemskih administratorjev.

Leta 2005 je bila organizirana strokovna ekskurzija domoznancev na Irsko kot podpora in vzpodbuda delu domoznanske skupine območnih knjižnic.

c. Predlogi skupnih projektov

ter analiza izpeljanih projektov ter predlogi projektov in novih storitev, ki se bodo izvajali na posameznih območjih ali s sodelovanjem več območij.

Portal KAMRA

Največji skupni projekt območnih knjižnic je vzpostavitev portala KAMRA, katerega rezultati presegajo samo izdelavo portala. Skupni portal krepi vlogo območnih knjižnic v regijah in pomen

knjižnic kot ponudnikov e-vsebin, vzpodbuja digitalizacijo lokalnih domoznanskih vsebin ter razširja znanje in vedenje o digitalizaciji.

Regijski portal KAMRA je spletni informacijski sistem, ki združuje informacije s področja domoznanstva kot jih na tradicionalen način že dolgo zbirajo in posredujejo splošne knjižnice in druge lokalne kulturne in izobraževalne ustanove. S koordiniranim sodelovanjem partnerskih institucij na območju regij so na portalu informacije dostopne z enega mesta, kreirane pa v tistih institucijah, ki so za določena področja najbolj kompetentne.

Portal z enega mesta omogoča dostop do digitaliziranih vsebin, polnih besedil, informacij, programov in projektov ter s tem skrajšano, poenostavljeno in ciljno usmerjeno iskanje podatkov. S personalizacijo vsebin in servisov je poudarjena dejavna vloga kulturne politike pri oblikovanju regijske ureditve, uporabnikom pa omogočeno kreativno sodelovanje v kulturnem in socialnem dogajanju v njihovem okolju.

Z vzpostavljanjem različnih partnerstev na regionalnem nivoju (kultura, druge javne službe, gospodarstvo, posebej turizem, nevladne organizacije) se krepi povezanost in sodelovanje v regijah.

Vzpostavitev portala KAMRA je štiriletni projekt (2004-2008), katerega nosilec je Zveza splošnih knjižnic, partnerji pa območne knjižnice in NUK. Zagon portala financirajo osrednje območne knjižnice s sredstvi, ki jih Ministrstvo za kulturo namenja njihovim posebnim nalogam.

Portal je bil septembra 2006 dokončan, vendar je bil po dveh mesecih zaradi nesporazumov med partnerji in izvajalcem umaknjen. Potekajo dogovori o ponovni vzpostavitvi portala.

Že v času nastajanja portala so se pokazali pozitivni učinki dela na skupnem projektu:

- Oblikovala se je projektna skupina, ki se je usposobila za strokovno področje digitalizacije in portalske tehnologije. Člani skupine so svoje znanje prenašali v okolje svojih knjižnic in širše, regij.
- Oblikovala se je skupina regijskih urednikov, ki so bili vključeni v usposabljanja, organizirali so informativne dneve in usposabljanja za vnos vsebin v regijah, na katerih so se vzpostavljale povezave in partnerstva v njihovih območjih.
- Usposabljanja so se poleg knjižničarjev udeležili tudi kustosi, arhivisti, predstavniki šol, ki so zainteresirani, da prispevajo domoznanske vsebine na portal
- Vzpodbudil se je interes in zavedanje o pomembnosti digitalizacije in dostopa do digitaliziranih vsebin.
- Portal omogoča tudi tistim ustanovam, ki nimajo možnosti oblikovanja svoje lastne baze podatkov, da objavijo na spletu rezultate projektov digitalizacije ali pa tudi samo posamezne digitalizirane objekte.

Razvoj knjižnične dejavnosti za etnične skupine

V letu 2004 je začel teči projekt Razvoj knjižnične dejavnosti za etnične skupine. Vodil ga je NUK, ki je organiziral delavnico 'Razvijanje knjižnične dejavnosti za posebne skupine prebivalcev v knjižnični mreži splošnih knjižnic' in pripravil vprašalnik o številu pripadnikov narodnostnih skupnosti v regijah.

Nadaljevanje projekta kasneje ni bilo več v načrtu NUK, kljub temu pa smo pozvali osrednje območne knjižnice, da pripravijo zbirne tabele o številu pripadnikov narodnostnih skupnosti na njihovem območju. Odgovorile so 4. Podatke o knjižnični dejavnosti za narodnostne skupine smo skušali zbrati z vprašalnikom za zbiranje statističnih podatkov preko osrednjih knjižnic. Večina praznih tabel pa priča, da osrednje knjižnice tem skupinam še ne posvečajo posebne pozornosti in da leta 2004 spodbujeno dejavnost za razvijanje knjižnične dejavnosti za narodnostne skupine osrednje območne knjižnice niso nadaljevale (poročilo S.Novljan).

d. Vodenje statističnih pregledov dejavnosti

za celotno državo in analiza statističnih podatkov za potrebe razvoja dejavnosti po območjih.

V okviru zbiranja statističnih podatkov o splošnih knjižnicah so bili podatki tudi v letih 2003-2005 organizirani tako, da je pregled ključnih podatkov zbran tudi po regijah.

e. Poročanje o izvajanju dejavnosti po območjih in za celotno državo

V letno poročilo NUK je vsako leto vključeno tudi poglavje o Koordinaciji posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic. Sicer pa še ni dogovora komu in kako pogosto naj bo poročanje o koordinaciji.

f. Organizacija in vodenje strokovnega usposabljanja za svetovalno delo

Vsebina usposabljanj je dogovorjena na sestankih tima OOK in se prilagaja sprotnim potrebam. Res pa je, da še ni pripravljen pregled in narejena analiza potreb po usposabljanju in tudi ni pripravljenega dolgoročnega načrta izobraževanja. NUK je predlagal izdelavo takšne analize letu 2007, vendar ni dobila podpore v območnih knjižnicah.

Organizirana so bila naslednja usposabljanja:

- Razvijanje knjižnične dejavnosti za posebne skupine prebivalcev v knjižnični mreži splošnih knjižnic, 2004
- Delavnica projektno delo, 2004 in njeno nadaljevanje 2006
- Delavnica timsko delo, 2004
- Delavnica Vizija in poslanstvo OOK, 2005
- Delavnica Rastemo skupaj, 2006
- Usposabljanja regijskih urednikov za delo na portalu KAMRA, 2006.

Drugo

Koordinatorica redno spremlja in obvešča območne knjižnice o nacionalnih in evropskih programih, na katerih lahko s projekti kandidirajo tudi splošne knjižnice, žal pa je pripravljenost knjižnic za sodelovanje v mednarodnih projektih zelo majhna.

NUK je bil aktiven pri prijavih na EU projekte, ki vključujejo predvsem razvoj storitev na področju IKT v splošnih knjižnicah. Bil je partner v projektu CALIMERA (6OP), uspešno je prijavil Digitalno knjižnico Slovenije (Norveški finančni mehanizem), (žal) pa so bile neuspešne prijave projektov SLAVICORD (6.OP), CROCODILE (e-vsebinaPlus), Cultural Heritage Games(Kultura 2000), MIT (EQUAL) in LIDNet (e-learning).

Leta 2006 je bil organiziran sestanek splošnih knjižnic in multimedijskih centrov o možnostih medsebojnega sodelovanja.

3. Evidentiranje zbirk domoznanskega gradiva in njihove statistične predstavitve

V obdobju 2003-2006 evidentiranje in popis domoznanskega gradiva nista bila izvedena.

4. Normativna kontrola avtorjev in gesel

Normativno kontrolo gesel izvaja NUK v okviru redne dejavnosti.

5. Določanje kriterijev za izbor publikacij in člankov za potrebe Slovenske bibliografije

Sodelavka NUKa je bila vključena v pripravo navodil Smernice za izbor in bibliografsko obdelavo gradiva za domoznansko zbirko.

6. Določanje kriterijev za hranjenje gradiva

NUK je pripravil osnutek Pravilnika o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij, ki pa še ni sprejet.

7. V sodelovanju z območnimi knjižnicami izobražuje zaposlene za potrebe izvajanja domoznanske dejavnosti.

Dejavnost se izvaja v okviru koordinacije posebnih nalog OOK.

VII. UGOTOVITVE

1. Splošno

Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007 v zvezi z osrednjimi območnimi knjižnicami navaja naslednji cilj:

“Do leta 2007 uveljaviti izvajanje posebnih nalog območnih knjižnic. Pričakovani učinki so enotno delovanje knjižnic na področju zagotavljanja povečane dostopnosti gradiv, izločanja, varovanja in zaščite gradiv, domoznanstva, enotno komunikacijsko in računalniško opremljanje, skupni projekti, zlasti za posebne skupine uporabnikov ipd.”

Ugotavljamo, da je osnovni cilj dosežen, saj so bile podpisane pogodbe z 10 knjižnicami, začelo se je financiranje zakonsko določenih nalog in je bil sprejet Pravilnik o območnih knjižnicah.

Teže pa to rečemo za doseganje pričakovanih učinkov, za katere pa že sama Resolucija predvideva postopnost uvajanja. To velja tako za obveznosti, ki jih ima po zakonodaji država kot za obveznosti knjižnic.

Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah v 19.členu določa za opravljanje nalog iz 27.člena zakona o knjižničarstvu zaposlitev vsaj treh strokovnih delavcev z najmanj univerzitetno izobrazbo. V letih 2005 in 2006 so imele knjižnice možnost pridobiti sredstva za 1.25 strokovnega delavca, kar pomeni, da so lahko izvajale temu sorazmeren delež nalog območnosti.

Knjižnice pri pripravi programov in v svojih poročilih o izvajanju območnosti velikokrat ne ločijo svoje redne dejavnosti od nalog območnosti. V program območnosti sodijo le tiste aktivnosti, ki presegajo dejavnost same območne knjižnice in vključujejo sodelovanje partnerjev iz območja.

Problemi, ki se pojavljajo pri izvajanju posebnih nalog OOK, so deloma sistemske narave (zakonodaja: Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah ima pomanjkljivosti, ki bi jih bilo potrebno čim prej odpraviti, financiranje, vloga nacionalne knjižnice...), deloma pa izhajajo iz neizkušenosti knjižnic.

2. Sistemske ovire

2.1. Opredelitev pristojnosti

Naloge koordinatorja območnosti v NUK so omejene izključno na svetovanje, motiviranje in pomoč pri delu knjižnic. Na razpolago nima nobenega zunanjšega motivatorja (finančnega ali pravnega), ki bi mu dal mnogokrat potrebno podporo, da bi učinkovito pripomogel k uresničitvi ciljev, ki izhajajo iz zakonodaje.

OOK niso dolžne spoštovati dogovorov oziroma prioritet, ki so domenjane v okviru tima OOK, niti niso dolžne NUK posredovati načrtov dela in poročil o izvajanju posebnih nalog OOK.

Ker je koordinacija območnosti vključena v redni program NUKa, se mora prilagajati finančnim in siceršnjim načrtom NUKa.

Popolnoma enako velja za območne knjižnice v odnosu do osrednjih.

V tem smislu bi bilo potrebno dopolniti Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah.

2.2. Financiranje koordinacije in izvajanja nalog območnosti

OOK poročajo, da je največji problem način financiranja, predvsem zaposlenih. Naloge območnosti so financirane na osnovi letnih pozivov, kar pomeni, da knjižnice vsako leto na osnovi prijavljenih programov pridobijo sredstva za izvajanje posebnih nalog območnosti. Višina sredstev je negotova, zato je dolgoročno planiranje oteženo.

Ta problem je še posebej pereč pri zaposlovanju, saj se za izvajanje območnih nalog lahko zaposli kader za določen čas, odvisno od odobrenih sredstev. Če naj bi knjižnica resno in odgovorno izvajala naloge območnosti, bi na tem delovnem mestu moral delati najkvalitetnejši kader, ki pa se za omejen čas ni pripravljen zaposliti. Zato v večini knjižnic problem rešujejo tako, da naloge območnosti razpršijo med ustrezno usposobljene zaposlene, na novo pa zaposlijo začasni kader (največkrat študente), ki prevzame del rutinskih opravil. Na ta način se izgubi koordinacija, razprši odgovornost in rezultati niso optimalni.

V nacionalni knjižnici je financiranje koordinatorskih nalog ustrezno rešeno, vendar prihaja do problemov pri izvajanju strokovnih zadolžitev (izdelava strokovnih osnov...), ki presegajo delokrog koordinatorja. Tematika strokovnih osnov za izvajanje nalog, ki so vezane na OOK, je vsebinsko specifična in se le v manjšem delu pokriva s strokovnimi problemi, ki jih sicer pri svojem delu rešuje nacionalna knjižnica. Organizacijsko bi bilo izdelavo strokovnih osnov sicer mogoče izpeljati v okviru posebnih projektov, vendar NUK pri MK ne more kandidirati za projektna sredstva.

2.3. Naloge nacionalne knjižnice

Ovira za kakovostnejše izvajanje posebnih dejavnosti osrednjih območnih knjižnic je tudi neustrezno rešen problem zagotavljanja strokovne podpore na nacionalni ravni. Naloge, ki jih nacionalni knjižnici nalaga Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (8. člen, 15. člen) predvsem na področju razvoja strokovnih osnov za izvajanje posebnih dejavnosti OOK, presegajo predpisano nalogo koordinacije izvajanja posebnih nalog. So nova zadolžitev za knjižnico, zato bi bilo potrebno natančneje določiti obseg dela in tako kot za OOK določiti število delavcev, ki bi jih bilo potrebno zaposliti za izvajanje teh nalog. V tem smislu bi bilo potrebno dopolniti tudi 19. člen Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah in ustrezno razširiti obseg financiranja.

3. Izvajanje nalog območnosti

Čeprav je bilo na področju izvajanja posebnih nalog OOK opravljenih veliko nalog, ugotavljamo:

1. velike razlike med OOK v angažiranosti na področju območnosti (glej Tabelo 6), ki jih ne moremo pripisati le različnemu obsegu sredstev, ki so jih knjižnice prejele za te namene,
2. da se nekatere od predpisanih nalog sploh niso začele izvajati (glej Tabelo 6),

3. da niso bile izdelane temeljne analize in dokumenti, ki bi omogočali uspešno izvajanje nalog (na primer evidenca domoznanskih zbirk območja, analiza mreže, nabavna politika za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij)

3.1. Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij

Glede na to, da je osnovni namen izgradnje knjižničnega sistema, zagotoviti vsem prebivalcem Slovenije enake možnosti za dostop do knjižničnih storitev, potem bi morali za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva določiti natančnejše kriterije. Na tej osnovi bi v vseh OOK zagotovili kvalitetno zbirko referenčnega gradiva, temeljnih del z vseh področij znanosti in klasičnega slovenskega in svetovnega leposlovja.

Veliko dela in sredstev se vlaga v pridobivanje gradiva, žal pa je še vedno premalo vlaganja v kvaliteto zbirke, kar poleg kvalitetne nabavne politike kot pomemben del vključuje tudi izločanje gradiva. Usmerjanje in izločanje gradiva je tudi ena od štirih osnovnih nalog območnih knjižnic, ki pa je, tudi zaradi še ne polnega financiranja, knjižnice ne izvajajo v polni meri.

Knjižnica mora svojo zbirko prilagajati potrebam okolja, ki ga pokriva. Če ne ve, kakšna je struktura in kakšne so potrebe okolja = regije, ne more oblikovati primerne nabavne politike. Zato je v vsaki območni knjižnici potrebno izdelati analizo okolja, pri čemer je treba vključiti tudi knjižnice območja.

Primernost knjižnične zbirke se odraža v njeni uporabi, tudi izven meja območne knjižnice.

Omogočanje dostopa do elektronskih virov samo na sebi še ne pomeni, da bodo ti tudi uporabljeni. Kot vsako novo storitev, ki v tem primeru tudi veliko stane, je treba to ponudbo promovirati, stalno izobraževati knjižničarje in uporabnike in imeti pregled nad uporabo elektronskih virov.

3.2. Strokovna pomoč knjižnicam območja

Naloga je široka in različno interpretirana in tu se kažejo največje razlike med knjižnicami. Predvsem še ni v zavesti vseh, da naloga ne zajema le občasnega sprotnega odgovarjanja na vprašanja knjižnic, ali obveščanja knjižnic o novih storitvah v območni knjižnici. Pomeni sistematično in dolgoročno načrtovanje usklajenega razvoja knjižnic na območju v partnerskem sodelovanju s knjižnicami območja.

Skupnih projektov knjižnic v regijah, razen nekaj izjem, skoraj ni. Od območnih knjižnic se pričakujejo pobude, predlogi projektov in novih storitev. Delo na skupnih regijskih projektih vzpodbuja sodelovanje in enakomeren razvoj knjižnic, saj se rezultati odražajo v širšem okolju.

3.3. Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva

Predvsem na začetku je prihajalo do različnih interpretacij razmejitve koordinacije in izvajanja domoznanskih nalog, razmejitve regijskih in lokalnih nalog itd., kar je povzročilo kar nekaj trenj med območnimi in knjižnicami območij, ki jih pokrivajo. Organizacija domoznanske dejavnosti se zelo razlikuje med območji, tako na primer KOŽ in Mariborska knjižnica v preteklosti teh nalog sploh nista izvajali, kar pomeni, da sta popolnoma neprimerljivi z ostalimi.

Naloga domoznanske delovne skupine je prav doseči večjo enotnost v razumevanju koordinacije domoznanske dejavnosti na območju in njenega izvajanja.

Digitalizacijo knjižnice v veliki meri še vedno razumejo kot skeniranje dokumentov in njihovo hranjenje na perifernih enotah. Dostop do skeniranih dokumentov je v takem primeru možen samo v knjižnici.

Digitalizacija v resnici pomeni prenos zapisov v elektronski medij, opremljenje zapisov z metapodatki in njihova ureditev v zbirko z ustreznim vmesnikom in iskalnikom. Zbirka je lahko dostopna preko spletne strani knjižnice ali kakšnega drugega portala.

3.4. Usmerjanje knjižničnega gradiva s svojega območja

V obdobju 2004 -2006 ta naloga ni bila navedena kot prioriteta, zato jo je v regijskem obsegu izvajalo le nekaj knjižnic.

Tako stanje je nedopustno, saj je usmerjanje in izločanje gradiva dejavnost, ki jo redno izvajajo vse splošne (pa tudi druge) knjižnice območja. Navodilo o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva (v katerem so jasno opredeljene naloge OOK), kot tudi priročnik sta že objavljena, zato v strokovnem pogledu ni zadržkov. Ker je ta dejavnost vezana predvsem na koordinacijo dela in ne zahteva posebnih finančnih sredstev, ni razloga, da je knjižnice ne bi izvajale.

Koordinacija izločanja gradiva je vezana na OOK zato, da bi jim omogočila izgradnjo čimbolj kompletne zbirke domoznanskega gradiva.

3.5. Povzetek sklepov delavnice Rastemo skupaj

Na skupni delavnici splošnih knjižnic Rastemo skupaj, junija 2006, so udeleženci postavili pod drobnogled tako organiziranost knjižnic kot njihova medsebojna pričakovanja. Povzetek je tudi vodilo za delo v naprej:

1. Naša organiziranost pod drobnogledom / Povzetek SWOT analize

Kvalitete in priložnosti

Naloge in odgovornosti OOK so formalno opredeljene in taka organiziranost daje osnovo za enakomeren razvoj knjižničarstva med regijami in znotraj regij. Z jasnimi in skupnimi cilji se presega razdrobljenost. Način organiziranosti spodbuja skupne projekte in izmenjavo dobre prakse. S slogom in povezovanjem se krepi moč, ugled in pomen vseh knjižnic. Daje možnost za standardizacijo IKT razvoja in poslovanja.

Slabosti in nevarnosti

Zaradi načina financiranja OOK je dolgoročno planiranje vprašljivo. Delitev knjižnic na dve skupini je lahko nevarna, saj lahko pomeni vrednostno delitev. Situacije v posameznih regijah so zelo različne, nekatere OOK še ne izpolnjujejo svoje funkcije. Lahko pride do formalizma – OOKji izvajajo naloge samo zaradi formalnih razlogov, ne zaradi potreb v regiji. Število knjižnic v posameznih regijah je zelo različno, od 2 do 13.

2. Medsebojna pričakovanja

Osrednje knjižnice od osrednjih območnih

- obojesmerni pretok informacij
- skupno načrtovanje dejavnosti
- vzajemno sodelovanje, posebej pri skupnih projektih, ki odražajo potrebe cele regije
- strokovno sodelovanje in redno obveščanje o novostih na knjižničarskem področju
- organizacija rednih sestankov, izobraževanj, usposabljanj
- oblikovanje še boljših konzorcijskih nakupov elektronskih virov
- brezplačna medknjižničana izposoja v vseh regijah
- oblikovanje zbirk za posebne skupine uporabnikov na nivoju regij
- koordinacija domoznanstva
- skupno oblikovanje določenih strokovnih segmentov na nivoju obdelave gradiva.

Osrednje območne knjižnice od osrednjih

- spoštovanje pravil dobre komunikacije, (odzivanje, povratne informacije)
- poznavanje potreb v svojih lastnih lokalnih okoljih
- sodelovanje v regijskih delovnih skupinah, pripravljenost za sodelovanje v projektih

- *posredovanje pobud, seznanjanje s problemi*
- *sodelovanje pri izgradnji poenotnega informacijskega sistema in poslovanja*
- *sodelovanje pri pripravi analiz stanja in iz tega izhajajoče strategije dela v regijah.*

VIII. PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE STANJA

Na osnovi analize izvajanja posebnih nalog OOK v obdobju 2003-2006 predlagamo naslednje izboljšave :

1. Predlagamo, da se različno število osrednjih knjižnic na območjih upošteva kot kriterij za dodeljevanje sredstev za izvajanje območnosti.

2. Poročanje Ministrstvu za kulturo o izvedbi posebnih nalog območnosti

V letu 2006 knjižnice poleg vsebinskega in finančnega poročanja vključujejo tudi poročanje o načrtovanem in doseženem številu ur, porabljenih za izvajanje naloge Strokovna pomoč knjižnicam na območju.

Pojavljajo se precejšnje razlike med poročanjem o doseženem številu ur, ki pa se ne odražajo vedno v količini opravljenega dela, kar lahko pomeni ali nesmotrno uporabo FTEjev ali pa nepopolno poročanje. Priporočamo večjo natančnost pri poročanju, saj lahko v nasprotnem primeru prihaja do napačne interpretacije podatkov.

Da bi dosegli večjo natančnost pri poročanju, priporočamo, da se izvedejo:

- vsakoletni pregledi izvajanja območnih nalog v celoti
- natančen letni pregled dela posameznih območnih knjižnic in Nacionalne knjižnice
- občasna poročila po naročilu financerja.

Metodologijo poročanja določi koordinator posebnih nalog OOK, potrdi pa Ministrstvo za kulturo.

3. Vsaka območna knjižnica naj spremljati okolje, v katerem deluje in osrednje knjižnice, ki jih koordinira in jim svetuje. Redno naj analizira vsaj naslednje podatke:

- analiza regije (gospodarska, socialna, človeški viri...) / na 3 leta
- popis knjižnične mreže v regiji (statistični podatki, problematika, načrti, projekti...) / vsako leto
- popis stanja IKT v regiji/ vsako leto
- analiza in razvoj IKT v regiji/ vsaka 3 leta
- stanje domoznanstva v regiji/ vsaka 3 leta

Metodologijo meritev naj oblikujejo knjižnice skupaj s koordinatorjem, potrdi pa naj jo Ministrstvo za kulturo.

4. Priporočamo, da vsaka območna knjižnica sistemizira delovno mesto 'regijskega koordinatorja', lahko tudi kot polovično zaposlitev, in tako jasno določi odgovornost za izvajanje območnih nalog. Te bodo v vsakem primeru še vedno razpršene med različne strokovnjake v knjižnici, vendar bo zagotovljeno njihovo izvajanje in koordinacija. Pokazalo se je, da je kvaliteta izvajanja območnih nalog večja v tistih knjižnicah, ki so to že storile.

Tiste območne knjižnice, ki še niso zaposlile systemskega administratorja, naj to storijo čim prej, saj v nasprotnem primeru izvajanje nalog iz 9. in 10. člena Pravilnika o območnih knjižnicah ni mogoče.

5. Priporočamo več projektne povezovanja knjižnic v regijah in med regijami.

6. Priporočamo, da se na podlagi zakonodaje, dosedanjih izkušenj pri izvajanju območnih nalog in dokumenta Vizija in poslanstvo območnih knjižnic, pripravi strateški načrt za naslednje petletno obdobje in določijo glavni cilji in okvirni terminski načrt njihovega uresničevanja. Tim OOK naj določi cilje, faze njihovega uresničevanja in redno spremlja doseganja ciljev.

Pri interpretaciji nalog, ki jih določa Pravilnik o območnih knjižnicah, prihaja do zelo različnega razumevanja tako samih nalog kot njihovega izvajanja. Razlike v interpretaciji dokumentov se kažejo med samimi knjižnicami, NUKom in Ministrstvom za kulturo.

7. Svetovalne naloge, ki so bile v prejšnjem obdobju centralizirane v matični službi NUK, se prenašajo na območne knjižnice, kar pomeni tudi prenos odgovornosti za usklajen razvoj splošnih knjižnic. Zato predlagamo, da se izdela pregled kompetenc, ki jih potrebujejo svetovalci v območnih knjižnicah in Nacionalni knjižnici ter pripravi program njihovega usposabljanja. Ta segment je lahko del strateškega načrta, zaradi pomembnosti pa ga navajamo posebej.

8. Predlagamo spremembe in dopolnitve Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah. Glede na ugotovljeno problematiko predlagamo:

- Pravilnik naj tudi NUK, tako kot osrednjim območnim knjižnicam, predpiše ustrezno število dodatnih delavcev, ki bodo izvajali naloge, določene v pravilniku.
- Tako NUKu kot osrednjim območnim knjižnicam naj se omogoči ne le predlaganja in analize skupnih projektov, pač pa tudi njihovo vodenje.
- Predlagamo, da Nacionalna knjižnica na podlagi poročil območnih knjižnic poroča Ministrstvu za kulturo o izvajanju nalog območnosti po metodologiji, ki jo določi Ministrstvo za kulturo. Možnosti pa so naslednje:
  - o vsakoletni pregled izvajanja območnih nalog v celoti,
  - o natančen letni pregled dela posameznih območnih knjižnic in Nacionalne knjižnice,
  - o občasna poročila po naročilu financerja.

Priloge:

1. Tabele izvajanja nalog območnosti
2. Smernice za izbor gradiva za domoznansko zbirko
3. Priporočila za bibliografsko obdelavo drobnega tiska
4. Model infrastrukture za e-poslovanje slovenskih splošnih knjižnic

Viri:

Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007

Zakon o knjižničarstvu, 2001

Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, 2003

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, 2003

Navodila za izločanje in odpis knjižničnega gradiva, 2003

Poročila osrednjih območnih knjižnic o izvajanju posebnih nalog osrednje območne knjižnice, 2004, 2005, 2006

Poročilo koordinacije NUK, 2004, 2005, 2006

Zapisniki sestankov tima OOK in domoznanske delovne skupine območnih knjižnic, 2004, 2005, 2006

*Poročilo skupne delavnice tima OOK in osrednjih knjižnic **RASTEMO SKUPAJ**, Zreče, 21.-22.junij 2006*